

природного середовища» [5]) може мати обмеження лише в інтересах національної безпеки, проведення розслідувань або запобігання злочинам, збереження рідкісних видів та тих, що перебувають під загрозою, і це повинно бути обґрунтовано тим, що розголошення інформації може призвести до шкоди більшої, ніж суспільний до неї інтерес.

За результатами дослідження, яке зазначено вище, сучасний стан доступу громадян до інформації про навколишнє природне середовище, зокрема, стан повітря, є незадовільною. Так, на сайтах міст Запоріжжя та Маріуполя інформація публікується через 2-4 доби після отримання такої інформації, що є не припустимим, особливо з урахуванням антропогенного навантаження цих міст. Щодо самого пошуку цієї інформації, то вона ускладнена кількістю посилань, на які треба перейти, щоб з нею ознайомитись на сайтах міських рад.

Пропозиції, які було надано за звітом, окрім своєчасного оприлюднення інформації та покращення комунікації між міською владою та установами, які здійснюють обстеження стану повітря, слід доповнити пропозицією про створення мобільного додатку, який би дозволив в режимі реального часу відслідковувати результати моніторингу атмосферного повітря на стаціонарних постах гідрометеорологічної служби України у містах. Що в свою чергу дозволить в повній мірі реалізувати зобов'язання Орхуської конвенції, а також позитивно вплине на загальний стан поінформованості громадян про стан навколишнього природного середовища та зацікавить суспільство до подальших розробок.

Література

1. Курачицький Г., Бізденежний С. Звіт за результатами проведеного моніторингу дотримання права на своєчасну, легкодоступну та об'єктивну офіційну інформацію про стан повітря у м. Запоріжжі та м. Маріуполі. 2020. 21 с.

2. Конвенція про доступ до публічної інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля: Конвенція ООН від 25.06.1998 року. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text (дата звернення 25.11.2020 р.)

3. Директива 2008/50/ЄС Європейського Парламенту та Ради про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи: Директива від 21.05.2008 року № 2008/50/ЄС. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_950#Text (дата звернення 25.11.2020 р.)

4. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1194 року №3855-XII. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text> (дата звернення 25.11.2020 р.)

5. Про охорону навколишнього природного середовища: закон України від 25.06.1991 року №1264-XII. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення 25.11.2020 р.)

УДК 352.07(477)

Камардіна Ю. В.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри

СТАТУТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ: ПРАВОВА ПРИРОДА, ФУНКЦІЇ І ЗНАЧЕННЯ ЯК ДЖЕРЕЛА МУНІЦИПАЛЬНОГО ПРАВА

Актуальність обраної теми обумовлюється тими проблемами, які виникають в процесі реформування місцевого самоврядування в Україні, мета якої створення ефективного місцевого самоврядування за рахунок дієвих правових актів, що регулюють ті чи інші суспільні процеси на місцевому рівні. Після прийняття Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [1], можна побачити активний розвиток нормативної бази місцевого самоврядування, загальний напрям якого характеризується прагненням створення системного, чіткого та повного правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних з місцевим самоврядуванням. При цьому найважливіше місце в системі правового регулювання муніципально-правових відносин займають статuti територіальних громад.

Статут територіальної громади як інститут муніципального права має в Україні порівняно невелику історію - такого роду відокремлені нормативно-правові акти стали створюватися лише з другої половини 1990-х рр. Його головне завдання полягає в створенні умов для зміцнення державності і розвитку інститутів громадянського суспільства в відповідній територіальній громаді. Так, наприклад, одним із перших прийнятих в Україні актів-документів місцевого самоврядування статутного типу став Статут територіальної громади м. Комсомольська на Дніпрі, який був прийнятий позачерговою сесією міської ради 23 скликання 21 квітня 1999 р. та зареєстрований міським відділом юстиції 20 липня 1999 р. [2]. А на рівні селищних і сільських поселень такий досвід взагалі мінімальний.

Одночасно, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (далі Закон) не встановлює детальних вимог до статутів територіальних громад, лише визначено, що статут може бути прийнятий територіальною громадою «в межах цього закону» (ст.19) [3]. Це є однією з причин того, що більшість статутів територіальних громад багато в чому копіюють відповідні норми Закону України «Про місцеве

самоврядування України». У практиці функціонування інституту місцевого самоврядування виникає проблема предмета статутного регулювання, - його зміст викликає неоднозначні оцінки фахівців і вчених-правознавців.

Представницький орган відповідної територіальної громади села, селища, міста може прийняти статут «враховуючи історичні, національно-культурні, соціально-економічні та інші особливості здійснення місцевого самоврядування» (ч.1 ст.19), без уточнення передбачених для цього засобів. Фактично, норми ст. 19 Закону носять рекомендаційний характер стосовно запровадження статутів територіальної громади і як наслідок, такі нормативно-правові акти ухвалені не всіма суб'єктами місцевого самоврядування. Зазначеним Законом визначено врегулювання статутом лише 3 питань: порядку внесення місцевої ініціативи на розгляд місцевої ради (ч. 2 ст. 9); окремих питань організації діяльності місцевих рад (ч. 4 ст. 10); порядку організації та проведення громадських слухань (ч. 4 ст. 13).

Юридичні властивості статуту, які розкривають його правову природу, є загальними для статутів усіх територіальних громад, передбачених законодавством про місцеве самоврядування. Статuti територіальних громад відрізняються один від одного, але в той же час існують загальні положення, основи, що визначають зміст статуту. Вони є предметом теорії статуту територіальної громади. Даючи характеристику статуту територіальної громади, перш за все, слід звернути увагу на правову природу Статуту територіальної громади з подальшим визначенням його місця в системі нормативно-правових актів України.

Науковий підхід до проблеми правового регулювання основ місцевого самоврядування призводить до логічного висновку про те, що територіальній громаді необхідний такий правовий акт, який би створював умови для ефективного вирішення його нагальних проблем.

Будучи за своєю природою правовим актом, який безпосередньо регулює відносини, що виникають на території певної територіальної громади, статут територіальної громади, повинен враховувати реальні потреби населення територіальної громади і оперативного реагувати на них. Даний факт підкреслює необхідність стабільного правового акту, яким є статут, бути досить гнучким, відповідаючи потребам територіальної громади.

Незважаючи на цілий ряд недоробок, що містяться в статуті, в цілому значимість його значно зростає пропорційно реформі, що проводиться в даний час в державі. Тому сучасну систему нормативно-правових актів України неможливо уявити без актів місцевого самоврядування та Статуту територіальної громади.

Використання різних методів наукового пізнання дозволяє визначити, що статут є складовою частиною правової підсистеми місцевого самоврядування. Тобто Статут територіальної громади стає органічною частиною всієї нормативно-правової системи України і відчуває на собі її сильний вплив. Місце Статуту територіальної громади в правовій системі безпосередньо залежить від ряду специфічних обставин: по-перше, незважаючи на те, що Статут має певну самостійність, він все ж знаходиться в субординаційній підпорядкованості по відношенню до правових актів України; а по-друге, будучи підзаконним, Статут територіальної громади повинен неухильно відповідати Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Принципово важливим є те, що Статут покликаний розвиватися пропорційно розвитку всієї нормативно-правової системи, тут неприпустимо якесь відставання. В іншому випадку Статут вже не зможе адекватно справлятися зі своєю функцією.

По суті, статут територіальної громади є правовою основою, однієї з найважливіших форм народовладдя. Статuti різних територіальних громад розрізняються між собою обсягом статутного регулювання, тобто наявністю в своєму змісті положень, які можуть бути визначені в статуті. Роль статуту територіальної громади зводиться до відтворення норм законів і їх адаптацію до місцевих умов, щоб більш чітко сформулювати у місцевого населення уявлення про місцеве самоврядування, життя місцевої громади та його ролі в житті народу територіальної громади.

Зміст статуту територіальної громади становить найбільш значущі норми, що зачіпають всі сфери суспільного життя. Регулювання цих відносин здійснюється за допомогою встановлення гарантій прав населення на здійснення місцевого самоврядування, що закріплюється нормами Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Статут же за своїм змістом доповнює і конкретизує положення, які повинні бути закріплені в ньому відповідно до ст. 19 Закону, проте статут територіальної громади не може якимось чином обмежувати їх.

Отже, сутність і зміст статуту територіальної громади проявляються в сукупності властивостей (юридичних, ідеологічних, політичних), які характеризують його якісну своєрідність. Перш за все, статут - це правовий документ, і тому його головними властивостями є юридичні властивості. Погоджуючись з думкою Г. Монастирського, слід відзначити, що «статут територіальної громади можна розглядати як документ, що належить до сфери правових відносин; сукупність соціально-політичних та економіко-господарських взаємин між суб'єктами територіальної громади» [4, с.205].

Також слід відзначити, що Статут територіальної громади, як основоположний акт місцевого самоврядування, виконує ряд функцій, які не тільки розкривають сутність і значення статуту, а й

відображають характер його впливу на суспільні відносини. Функції статуту територіальної громади реалізуються на практиці комплексно, що пояснюється їх взаємозв'язком, одночасно функції, що властиві статуту, мають і ряд специфічних рис. Дані специфічні властивості виражають сутність статуту територіальної громади, дозволяють побачити реальну картину значущості статуту, як основоположного акту для територіальної громади. Статут територіальної громади виконує наступні основні функції: установча, організаторська, представницька, ідеологічна, юридична, виховна, правозахисна, централізація права. Дана класифікація специфічних функцій статуту територіальної громади, дозволяє чітко побачити роль, яку виконує кожна норма Статуту при впливі на регульовані громадські відносини.

Висновки. У підсумку слід зазначити, що визначення юридичної природи статуту територіальної громади, яка полягає в тому, що цей нормативно-правовий акт виражає публічно-владну сутність місцевого самоврядування як форми народовладдя на місцевому, найбільш наближеному до населення рівні і одночасно встановлює і закріплює структуру і організацію всіх інститутів самоврядування на території певної територіальної громади в їх єдності і взаємозв'язку.

Статут територіальної громади - це основоположний правовий акт, що визначає відповідно до чинного законодавства принципи і структуру організації місцевого самоврядування на території певної територіальної громади, має вищу юридичну силу в системі муніципальних правових актів, що закріплює і конкретизує правові, економічні та фінансові основи місцевого самоврядування, необхідні для ефективного розвитку територіальної громади.

Література

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-рп. *Офіційний вісник України*. 2014. № 30. Ст. 831.

2. Чудик Н.О. Історія статутного регулювання місцевого самоврядування в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2013. Вип. 6: в 3-х т. - Т. 1. С. 27–31.

3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Дата оновлення: 20.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 15.10.2020)

4. Монастирський Г. Статут територіальної громади як основа організації муніципального управління. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. Вип.12. 2007. С.204-211.

УДК 349.6

Ковейно Ю. В.

старший викладач кафедри права та публічного адміністрування

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ

Екологічні проблеми, які останнім часом є вкрай актуальними, впливають не тільки на стан та розвиток держави, суспільства, а також на життя та здоров'я окремої людини. Сьогодні спостерігається погіршення стану навколишнього природного середовища та його складових. В умовах інтенсивного та нерационального використання природних ресурсів, погіршення екологічної обстановки все більшого значення набуває проблема чіткого визначення на законодавчому рівні екологічних прав громадян, обов'язків та гарантій їх здійснення. Не менш важливого значення має питання забезпечення екологічних прав.

Права людини є актуальною проблемою розвитку суспільства. Також це стосується екологічних прав. Пріоритетне значення екологічних прав людини обумовлюється його закріпленням на національному та міжнародному рівні.

Серед вчених, які досліджували питання екологічних прав, обов'язків та гарантій їх здійснення можна вказати наступних: В.І. Андрейцев, Г.В. Анісімова, А.Г. Бобкова, А.П. Гетьман, Н.Р. Кобецька, Ю.С. Шемшученко та інші. Вказані вчені обґрунтовують різні підходи щодо визначення екологічних прав громадян, їх класифікації, змісту та гарантій здійснення.

Безпосередньо у законі не визначено поняття екологічних прав, а лише подаються їх види. Саме у науковій та навчальній літературі можемо бачити визначення поняття екологічних прав.

Так, з позиції Г.В. Анісімової екологічні права громадян, як вид суб'єктивних прав, являють собою сукупну міру можливої поведінки у галузі належності екологічних об'єктів, їх використання, відтворення й охорони довкілля, забезпечення екологічної безпеки [1, с. 73].

Екологічні права, закріплені у Конституції України, є невід'ємними та невідчужуваними правами кожної людини. Однак, вперше на законодавчому рівні екологічні права були визначені в Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» перелік яких не є вичерпним. Законом передбачено 11 видів прав, серед вказаних прав найбільш пріоритетним є право на безпечне для життя і здоров'я,